

νόματα μὲ τὰ θηλυκά, καὶ πάντα ἀπαντοῦσε μὲ τὸ ἐπίθετο βυλμένο στὸ σωστὸ τὸ γένος. — «Ἄς τὸν μπερδέσω τώρα κομμάτι» συλλογίστηκα, κι ἀρχίζω καὶ τὸν ρωτῶ: «Ὁ Κῶτσος καλὸς ἔν ἢ καλὴ;» «Καλὸς» ἢ ἀπάντησι! «Ἡ Ἑλενίτσα ἤσυχη ἢ ἡσυχος;» «Ἡσυχὴ» ὁ διάβολος! «ὁ Δημητρός ἄτσουλος ἢ ἄτσαλη;» βάζοντας πάντα τὸ ἐπίθετο τοῦ ἀντιθετου γένους τελεφταῖο γιὰ νὰ τὸν μπερδέσω, μὰ «Ἀτσαλὸς» ὁ τσακπίνης ἀπαντᾷ. Σὲ δέκα φορές πού τοῦ τὰ ἐπανάλαβα μόνο δυὸ φορές λάθεψε στὸ γένος, καὶ κεῖνο κατὰ τὸ τέλος πού ἄρχισε νὰ βυριέται ἀφτὴ τὴν παρὰξενη γυμναστικὴ καὶ νὰ μοῦ ζητάει «Μέντες, μέντες» σιέλει ὁ Τσόγήμες. Τοῦδωσα καναδυὸ καὶ τὸν ἄφηκα νὰ κυλιστεῖ στὸ πάτωμα καὶ συλλογίστηκα. Ὑστερα ἀπὸ τρία-τέσσερα χρόνια(βιολογούμεστε τὰ παιδιὰ μας νὰ τ' ἀποπαιδεύσουμε μετὰ οἱ Ρωμιοὶ γιὰ νὰ μὴν τᾶχουμε στὸ σπῆτι) θὰ πάγει τὸ παιδί σκολεῖο καὶ κεῖ θὰ μάθει πὼς «τὸ μὲν καλὸς εἶναι τριγενὲς καὶ τρικαταληκτον, καλὸς, καλὴ, καλόν», τὸ ἡσυχος ὅμως τριγενὲς καὶ δικατάληκτον, ὁ καὶ ἡ ἡσυχος, τὸ ἡσυχον.» — Χωρὶς νὰ θέλω μοῦ ἦρτε στὸ νοῦ τοῦ Πάλλη τό:

Ψιλὴν κι' ὀξεῖαν ἀπαιτεῖ
κι' ἐμένα θὲς νὰ μοῦ φανεῖ
πὼς κάποια φώναζε φωνὴ
Βρὲ τράβα του τ' ἀφτί, βρὲ τράβα του τ' ἀφτί.

Σαραντακλήσιδες

Φ. Π. ΦΛΩΡΙΔΗΣ

ΟΝΕΙΡΟ

Ἄχ πὼς τὰ νεκρολούλουδα στεφάνι
Τὰ πύθησα, τ' ἀνάκραξα, οἰεμένα!
Τόσο πού καὶ στὰ οἰεράτα μου ἐφάνη
Πὼς εἶτανε τὰ μάτια μου κλεισμένα,
Τὸ νεκρικὸ πού εὐώδιαζε λιβάνι
Καὶ τὰ κεριά τρογύρω μου ἀναμμένα,
Χέρι, σταυρό, στὸ στήθι νὰ μοῦ βάνει,
Κι ὁλόγουρά μου πρόσωπα θλιμμένα.
Τὸ τελευταῖο φιλὶ ὁ παπᾶς μοῦ ψάλλει,
Καὶ μὲ φιλεῖ ἕνας ἕνας καὶ θαυρῶζει,
Ὁ στεγνὸς τὸ νεκρόσκουτο γυρίζει
Στ' ἀχνὸ τὸ πρόσωπό μου, καὶ προβάλλει
Τὸ σκέπασμα ἕνας· κι ἄφαντὴ ἡ ψυχὴ μου
Περίλυπη κοιτάζει τὸ κορμί μου.

Σφανερὰ (Κέρνυρας)

ΣΠΥΡΟΣ ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ

ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΣ (*)

8

Μὲ τράβηξε ἴσια στὸν καφενέ. Ἕνας κύριος μὲ γιαιδιά καὶ μαλλιά μισόψαρα, μᾶς ἐγενεψε ἀπὸ ἕνα τραπέζι. Ὁ Νίκος τὸν χαιρέτησε γερμανικὰ καὶ γερμανικὰ ἔκαμε τὴ σύστασή μας. Ὁ κύριος, ἄφου εἶπε κατιτίς τοῦ Νίκου, γύρισε καὶ μὲ ρώτησε γερμανικὰ κάτι κ' ἐμένα.

«Δὲν ξέρετε γερμανικὰ;» εἶπε ἅμα εἶδε πὼς τὸν κοίταξα μὲ ἀνοιχτὸ στόμα.

«Οὔτε τὸνομά σας δὲν κατάλαβα», τοῦ ἀπάντησα.

«Δόκτορ Ζαμπακίδης», εἶπε καὶ μοῦ ξανάδωσε τὸ χέρι.

Ὁ Νίκος ἄρχισε νὰ μιλεῖ μαζί του γερμανικὰ. Μὰ γιὰ νὰ συνεννοηθοῦν ἔπρεπε νὰ ξαναλένε κ' οἱ δυὸ τὴ φράση ρωμέικα.

«Προχώρεσε, βλέπω, ὁ ξάδερφός μου στὰ γερμανικὰ», εἶπα γιὰ νὰ πῶ κάτι καὶ γώ.

«Πολύ. ἔχει ταλέντο κ' ἐνθουσιασμὸ γι' αὐτὴν τὴ γλῶσσα. Κ' εἶναι ἀλήθεια ὡραία γλῶσσα.»

«ἔχω ἀκούσει τὸ ἐναντίο», εἶπα.

Ὁ Νίκος γέλασε: «Τᾶρέσουνε τὰ γαλλικὰ. Ἄμα ἀκούω γαλλικὰ σήγῃμαι στὰ γέλια.»

«Ὅχι δὲ μὴν εἶσαι ὑπερβολικός· καὶ τὰ γαλλικὰ εἶναι ὡραία γλῶσσα», εἶπε ὁ Ζαμπακίδης.

«Ὁραία γιὰ καλαμπούρια. Ἀστεία σὰν τὸ λαὸ πού τὴ μιλεῖ. Μὲ πιάνουνε τὰ νεῦρα μου νάκούω γιὰ φραντσέζους», φώναξε ὁ Νίκος λαγγέροντας.

«Ποῦ τοὺς ξέρεις τοὺς φραντσέζους;» τοῦ εἶπα.

«Γινώρισα ἕνα σωρό· ὅλοι γελοῖοι. Ἐπειτα ξέρω δυστυχῶς τὴ φιλολογία τους. Γιὰ γυναῖκες. Ἐθνος πού δὲν ἔχει ἕναν ἀνώτερο ποιητὴ, ἕνα μουσικὸ, ἕνα ζωγράφου τῆς προκοπῆς. Ἀφίνω δὲ φιλόσοφο· κανένας!»

«Ἐξέχασες τὸ Ρουσσώ, γιὰ νὰ σοῦ πῶ μονάχα ἕναν», εἶπε ὁ Ζαμπακίδης.

«Ἔστω μὰ κι αὐτόνε τὸν καταδιώξαν. Ὁ Μεγάλος Φρειδερίκος τὸν ἔσωσε, ὅπως ἔσωσε καὶ τὸ Βολταίρο.»

Ὁ Ζαμπακίδης τὸν κοίταξε.

«Δὲν τοὺς σώζει ἕνας Ρουσσώ», ξακολούθησε ὁ Νίκος. «ἔπειτα κ' ἕκατὸ Ρουσσώ νάχανε βγάλει, δὲν ἐξελιώνεται τὸ κακὸ πού κάμανε στὴν ἀνθρωπότητα.»

«Ποῖο κακὸ;» ρώτησα.

«Τὴν ἐπανάστασι.»

«Κ' ἔκαμε κακὸ ἡ ἐπανάστασι;»

«Τί μεγαλύτερο κακὸ ἤθελες! Ἐδγάλε στὴ μέση τὴ μεσαιὴ τάξη.»

«Καὶ τὴν ἐπιστήμη», εἶπε ὁ Ζαμπακίδης.

«Ποιὰ ἐπιστήμη; Τὴν ἀρνησι τῆς ζωῆς; Δὲ μ' ἀφίνεις, ἀδερφέ Δημητρώ· τᾶπαμε τόσες φορές· βαριέμαι τὴ συζήτησι.»

«Εἶσαι ὑπερβολικός· ἔπειτα μοῦ φαίνεται πὼς

(*) Κοίταξε ἀριθ. 442, 443, 444, 445 καὶ 446.

συγχύσεις λίγο τὰ πράματα», εἶπε ὁ Ζαμπανκίδης με χαμόγελο.

«Ἐγὼ συγχύζω ἢ ἐσὺ δὲν ξέρεις τί σοῦ γίνεται;» φώναξε ὁ Νίκος. Ἦ γιὰτὶ σοῦ ἀρνοῦμαι τὴν ὑφέλεια τῆς ἐπιστήμης σου γιὰ τὴ ζωὴ; Δὲν σοῦ τὸ ἀπόδειξα προχτὲς πὼς ἡ ἐπιστήμη ἔφαγε τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα; Εἶδες τί ἀλλοίωτικα ἐγινε στὴ Ρώμη. Βλέπεις καὶ τὴ Γερμανία σήμερα.»

«Μὰ σοῦ εἶπα, πὼς δὲ σὲ κατάλαβα καλά», εἶπε ὁ Ζαμπανκίδης.

«Γι' αὐτὸ σοῦδῶσα κ' ἐγὼ νὰ διαβάσεις τὸ ἄρθρο μου, γιὰ νὰ μὲ καταλάβεις καλύτερα.»

«Δὲν τὸ κατάλαβα περισσότερο ἀπὸ τὰ λόγια σου.» Ὁ Ζαμπανκίδης χαμογέλασε.

«Βέβαια θὰ πρόσεξες στὴ γλώσσα», εἶπε ὁ Νίκος· κι' ἀρχίσανε νὰ συζητοῦνε τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ὁ Ζαμπανκίδης ἔλεγε πὼς ἡ γλώσσα πρέπει νάχει μιὰ γραμματικὴ, ὁ Νίκος ὑποστήριζε πὼς γραμματικὴ εἶναι τὸ ἀτομικὸ αἶσθημα. Θέλησα νάνακατε-ψῶ κ' ἐγὼ στὴν κουδέντα, μὰ τὰ μπέρδεψα γλῆ-γορα καὶ σῶπασα.

«Ἀς' τα τώρα κ' ἔλα νὰ κάμουμε τὸ μάθημά μας», εἶπε τέλος τοῦ Νίκου ὁ Ζαμπανκίδης.

Ἐκεῖνος ἐβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ φύλλο τῆς γερμανικῆς γραμματικῆς.

Πῆρα μιὰ ἐφημερίδα νὰ διαβάσω γιὰ νὰ μὴν τὼς ἐνοχλήσω.

Δὲ θὰ περάσανε πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, ὅταν ἄκουσα τὴ φωνὴ τοῦ Ζαμπανκίδου:

«Ἀ, ἦ! Ἔτσι δὲν κάνουμε τίποτα· πὼς θὰ πάμε παρακάτω;»

«Σοῦ εἶπα, τὴ γραμματικὴ τὴ βαριοῦμαι», εἶπε ὁ Νίκος καὶ χασμουρήθηκε.

«Τότε ἄφισε τὴν ἰδέα νὰ μάθεις γλώσσα. Χωρὶς γραμματικὴ εἶναι κόποι ἄδικοι», ξαναεἶπε ὁ Ζαμπανκίδης.

Ὁ Νίκος γέλασε: «Σὺν καὶ μὲ νιάζει ἐμένα ἡ γλώσσα; Τὰ στοῦρμ καὶ ντράγγ δὲ γίνονται μὲ τὴ γραμματικὴ.»

Καὶ σηκώθηκε.

«Ἄντε κάμε το στὴν πρέφα τώρα. Καθίσανε καὶ σὲ καρτεροῦνε», τοῦ εἶπε ὁ Ζαμπανκίδης με χαμόγελο.

Πράγματι σ' ἓνα τραπέζι παραπέρα προσμένανε τὸ Νίκο δύο κύριοι μὲ τὴν τράπουλα στὸ χέρι.

Ὁ κ. Ζαμπανκίδης μὲ κοίταξε μιὰ στιγμὴ, ἅμα ἔφυγε ὁ Νίκος, δίχως νὰ μιλήσει.

«Αὐτὸ εἶναι τὸ μάθημα ποῦ κάνετε;» τονὲ ρώτησα γελῶντας.

«Τὰ παίρνει ἅψα τὰ πράματα», μοῦ ἀπάντησε σὰ νὰ μὴν πρόσεξε τὸ ρώτημά μου. «Ἔτσι καὶ τώρα μὲ τὴ Γερμανία.»

«Σπουδάζετε στὴ Γερμανία;» τονὲ ρώτησα.

Ἐγνεψε μὲ τὸ κεφάλι.

«Νομικά;»

«Ὅχι· φιλοσοφία καὶ γεωλογία.»

«Κ' ἐξασκεῖτε —;»

«Γεωπονία στὸν κήπο μου», εἶπε μὲ χαμόγελο. Τὸν κοίταξα.

«Σὰς φαίνεται παράξενο;» μοῦ εἶπε· «αὐτοῦ τέλειωσε τὸ δικό μου τὸ στοῦρμ καὶ ντράγγ.»

«Τί εἶναι αὐτὸ τὸ στοῦρμ καὶ ντράγγ; Δὲ μὲ φωτίζετε!»

«Πνευματικὸς ἀναδρασμός, πὼς νὰ σὰς τὸ πῶ: κατὶ σὰν αὐτὸ ποῦ θέλει νὰ κάμει τώρα ὁ ξάδερφός σας.»

Καὶ μοῦ ξήγησε τὴν ἱστορικὴ του σημασία.

«Καὶ κάματε κ' ἐσεῖς ἐδῶ ἓνα τέτιο πράμα;» τονὲ ρώτησα.

«Ἐκαμα! Θέλησα δηλαδὴ νὰ κάμω, ὅπως κι ὁ Νίκος.»

«Εἴσατε ποιητὴς κ' ἐσεῖς;»

«Ποῦ νὰ βρεθῶ ποιητὴς; Σὰς εἶπα, σπούδασα γεωλογία.»

Τὸν κοίταξα λίγο περιέργω.

Χαμογέλασε: «Ἐαφνίζεστε, βλέπω. Νομίζετε πὼς δὲν μπορεῖ νὰ ὀνειρευτεῖ κ' ἓνας γεωλόγος ἓνα στοῦρμ καὶ ντράγγ;»

Ἐακολούθησα νὰ τὸν κοιτάζω.

«Ἐ λοιπόν, παρόμοια σὰν τὸν ξάδερφό σας θέ-λησα κ' ἐγὼ νάναμορφώσω.»

«Τὸν κλάδο σας;» ρώτησα σὰν εἶδα πὼς σῶπασε.

«Τί κλάδο μου! Μόνο τὸν κλάδο μου;»

«Τί ἄλλο...;»

«Τὴν κοινωνία δόλακερη, τὴ ζωὴ, τὸν κόσμο. Ν' ανατρέψω τὸν ἴδιο τὸ θεό.»

«Πὼς; μὲ τί τρόπο; Μὲ τὴ γεωλογία;»

«Μάλιστα, μὲ τὴ γεωλογία.»

«Δὲ σὰς καταλαβαίνω γιὰ πέστε μου», τοῦ εἶπα σὰν τὸν εἶδα πὼς ξανασῶπασε κοιτάζοντας κατὰ τὸ τραπέζι ποῦ εἶχε καθίσει ὁ Νίκος.

«Τί νὰ σὰς πῶ; Σὰς εἶπα σπούδασα στὴ Γερμανία. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ποῦ λέει ὁ Νίκος τᾶκουσα κ' ἐγὼ ἐκεῖ. ἴσως κάπως λιγότερο συγχισμένα, μὰ αὐτὸ δὲν ἔχει νὰ κάμει. Φτάνει πὼς τᾶκουσα καὶ φτάνει πὼς κατάλαβα πὼς ἡ ζωὴ δὲν πάει τὸν ἴσιον δρόμο της. Ἦ εἶστε ἀντίθετης γνώμης.»

Συμφώνησα γιὰ νὰ μὴν τονὲ διακόψω.

«Ἐ λοιπόν, πιστέψα πὼς σ' αὐτὸ φταίει ἡ θρησκεία καὶ βιάστηκα νὰ πάρω τὰ διπλώματά μου καὶ νὰ γυρίσω ἐδῶ νὰ τὴ χτυπήσω.»

«Πὼς νὰ τὴ χτυπήσετε;»

«Νὰ πὼς: κατάφερα τρεῖς ἄλλους φίλους μου, ποῦ σπουδάζανε κι αὐτοὶ στὴ Γερμανία καὶ κάναμε ἓνα σύλλογο, ομάδα, καθὼς τὴν εἶπαμε. Μαζέψαμε ἀναμεταξύ μας κάμποσα χρήματα, ἔγραψα ἐγὼ μιὰ μελέτη ἀναιρώντας τὴν ἰδέα τοῦ θεοῦ καὶ τὴ μωσαϊκὴ κοσμογονία μὲ τὴ θεωρίαν τῆς γνῶσης καὶ μὲ τὴ γεωλογικὴ ἐπιστήμη, δέσαμε τίς βαλλίτσες μας, ἦρθαμε στὴν Ἀθήνα καὶ ρίξαμε τὴ μπόμπα.»

«Ποῖα μπόμπα;»

«Τὴ μελέτη μου, ποῦ τὴν τυπώσαμε σὲ βιβλίο μὲ χρήματα τῆς κάσας μας.»

Σῶπασε μιὰ στιγμὴ χαμογελώντας.

«Ἐ, καὶ —;» ἔκαμα νὰ ρωτήσω.

«Τὸ ἀποτέλεσμα θέλετε νὰ πεῖτε: Κάποιος κα-λόγερος, ἀρχιμαντρεῖτης ἢ δεσπότης δὲ θυμῶμαι, ἀνείρεσε σὲ μιὰ ἐφημερίδα τὴ φιλοσοφικὴ βάζει τῆς μελέτης μου. Τὴ γεωλογικὴ μοῦ τὴν κουρέλιασε κάποιος ὑφηγητὴς τῆς γεωλογίας, ἀποδειχνοντας πὼς

είχα κάμει σφάλματα στη μετάφραση τῶν κειμένων πού εἶχα παραθέσει στὸ βιβλίο μου.»

«Κ' ἐσεῖς δὲν ἀπαντήσατε ;

«Τὶ νάπαντοῦσα ; Ὁ συνάδερφός μου γειωλόγος εἶχε δίκιο στὰ σφάλματα πού μοῦ βρήκε. Γι' αὐτὸ ἐπιμένω τώρα τοῦ Νίκου νὰ μὴν καταφρονεῖ τὴ γραμμαιική !»

«Καὶ στὸν καλόγερο δὲν ἀπαντήσατε :»

«Σ' αὐτὸν εἶχα νάπαντήσω. Μὰ πού ; Ποιὰ ἐφημερίδα μοῦ ἀνοίγει τίς στήλες τῆς νὰ χτυπήσω τὴ θρησκεία ;»

«Γιατί δὲν τυπώνετε νέο βιβλίο ;»

«Μὲ τί χρήματα ; Ὁ πατέρας μου δὲ μοῦ ξανάστειλε πεντάρα. Δὲν ἤθελε οὔτε νὰ με δεῖ, σὰν ἐμπάθε πῶς τὰβαλα μὲ τὸ Θεό.»

«Κ' ἡ κάσσα σας ;»

«Ποιὰ κάσσα ;»

«Τοῦ συλλόγου πού εἶπατε.»

«Ὁ σύλλογός μας διαλύθηκε.»

«Γιατί ;»

«Οἱ σύντροφοί μου δὲν τὸν καρτεροῦσαν τέτιον πόλεμο. Οἱ δυὸ ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα μὲ ἀποκηρύξανε στὸν τύπο, ἅμα διαδόθηκε πῶς εἶχαμε κρυφὴ ἐταιρεία γιὰ νὰ πολεμήσουμε τὴ θρησκεία.»

«Τόσο θάρρος εἶχανε ;»

«Τί θάρρος ; Κάμανε σὰ γνωστοί τοὶ ἀνθρώποι. Ὁ ἓνας εἶπε τώρα γιατρός με μεγάλη πελατεία, ὁ ἄλλος τμηματάρχης, σὲ κάποιον ὑπουργεῖο. Ὁ τρίτος, πού μοῦ ἔμεινε πιστότερος, δικηγόρος στὸ εἰρηνοδικεῖο τοῦ χωριοῦ του.»

«Κ' ἔπειτα τί ἔγινε ;»

«Ἀφοῦ ναβάρησε ἡ θρησκευτικὴ ἀνατροπή, γυρίσαμε τὸ νοῦ με αὐτὸν τὸν τρίτο σὲ ἄλλη ἀνταρσία. Θελήσαμε νὰ σηκώσουμε ἀναδρασμὸ σὲ ἄλλη σφαίρα.»

«Σὲ ποιὰ ;»

«Τὶ ἀνάγκη νὰ τὸ μάθετε ; Φτάνει νὰ σὰς πῶ πῶς ἔλαβε τέλος χειρότερο. Ὁ σύντροφός μου κατάντησε στὸ εἰρηνοδικεῖο πού σὰς εἶπα, κ' ἐγὼ ἀφοῦ πείνασα καὶ γυμνήτεψα κάμποσα χρόνια στὴν Ἀθήνα, γύρισα ἐδῶ σὰν πέθανε ὁ πατέρας μου καὶ καλλιεργῶ τὸν κήπο κ' ἓνα μικρὸ ἀμπελάκι πού μοῦ ἄφησε, σὰ δὲν μπορούσε νὰ με ἀποκληρώσει ἐλόγελα.»

«Τόσο κατὰκαρδὰ τὸ πῆρε πού εἰσαστε ἀθρησκός ;»

«Ἐγὼ περισσότερο πού εἶταν ἐκεῖνος θρησκός. Ὅταν ἀργότερα πού ἔμαθε πῶς δυστυχῶ μοῦ ἔγραψε νὰ γυρίσω σπιτί, τοῦ ἔβαλα τὸν ὄρο νὰ μὴν πατήσῃ παπὰς στὸ κατόφλι ἃ με θέλει νὰρῶ. Δὲν τὸ δέχτηκε καὶ δὲν ἦρθε οὔτε στὸ θάνατό του, γιὰ νὰ μὴν ἀπαντηθῶ με τοὺς παπάδες.»

«Τόσος φανατισμός !»

«Ἀρχές, βλέπετε *πριντοσίπιεν*, καθὼς τίς λένε στὴ γλώσσα πού ἀγαπᾷ ὁ ξάδερφός σας.»

«Καὶ μένετε πιστὸς σ' αὐτές ;»

«Αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Ὁ λόγος μας εἶτανε γιὰ τὸν ξάδερφό σας, πού παίρνει κι αὐτὸς ἀπὸ τὰ πράματα καὶ βιάζεται νὰ πάει στὴ Γερμανία.»

«Εἰστε τῆς ἰδέας νὰ μὴν πάει ;»

«Ἐγὼ ; Θεὸς φυλάξει ! Νὰ μὴ βιαστεῖ, τοῦ λέω μονάχα. Νὰ καθίσει κανένα χρόνο ἀκόμα ἐδῶ μαζί μου, νὰ μάθει κάπως τὰ γερμανικά. Κ' ἔπειτα — πιστέρω θὰ σὰς εἶπε —»

Κούνησα τὸ κεφάλι δίχως νὰ τὸ θέλω.

«Γιὰ τὴ δουλιὰ πού λέμε, θάνα: πιὸ σίγουρο νὰ περιμένουμε ἓνα χρόνο ἀκόμα.»

Τὸν κοίταξα.

«Ἀκούστε λοιπὸν νὰ σὰς τὰ πῶ με τὴ σειρά, ἃ δὲ βαριέστε», ξακολούθησε. «Καθὼς σὰς εἶπα, ἔχω ἓναν κήπο στὸ σπιτάκι πού κάθουμαι. Στὴν ἐξοχὴ εἶναι, μὰ πολὺ κοντά. Ἀ θέλετε, ἔρχεστε καμὶά μέρα με τὸ Νίκο νὰ δεῖτε τὰ κουνέλια, τίς κότες καὶ τίς μαλτέζικες κατσίκες μου. Αὐτὸ εἶναι ὅλο τὸ ζωικὸ βρασιλειό μου μαζί μ' ἓνα μαντρόσκυλο καὶ δυὸ γάτες. Τὸ φυτικὸ εἶναι πλουσιότερο: ἔλατε μόνος νὰ τὸ δεῖτε. Τώρα ἃς σὰς πῶ γιὰ τὸ ἀμπελάκι μου, γιατί αὐτὸ ἔχει σκέψη με τὸ θέμα. Καθὼς θὰκούσατε, τὰ κρασιὰ τοῦ τόπου δὲν ἀξίζουν καὶ πολὺ δὲν ξέρε: ὁ κόσμος νὰ τὰ κάμει, δὲ γινιάστηκε κανέναν νὰ τὸν ὀδηγήσει.»

«Μὰ ἀκουσα πῶς ἡ Κυβέρνηση», ἔκαμα νὰ πῶ.

«Παρακαλῶ, ἀφίστε τὴν Κυβέρνηση. Δὲν μπερδεύουμαι στὰ πολιτικά.—Εἶναι ἀλήθεια πῶς λίγοι με συμπαθοῦν ἐδῶ στὸν τόπο κι αὐτοὶ πολὺ λίγο. Μὰ ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ. Βλέπετε ἐδῶ γεννήθηκα, μεγάλωσα—ἀδυναμία τέλος, καθὼς τὸ λέει ὁ Νίκος. Ἀπὸ τὴ σκληρὴ ζωὴ, πού ἔχω κάμει: τόσα χρόνια, συνήθισα τόσο στὴν ἀπλότητα ὥστε νὰ μοῦ φτάνει μόνο ὁ κήπος μου γιὰ νὰ συντηροῦμαι. Ἐτσι τὸ ἀμπελάκι μου ἀπομένει σὰν περίσσεμα νὰ πείτε. Μιὰ στιγμὴ σκέφτηκα νὰ τὸ χάρισω στὸ δῆμο γιὰ τοὺς φτωχοὺς κ' ἔτσι νὰ γλύτωνα ἀπ' τὸ βάσανό του. Μὰ ὕστερα στοχάστηκα πῶς θὰ τὸ τρώγανε οἱ πλούσιοι καὶ μοῦ ἦρθε μιὰ ἄλλη ἰδέα. Νὰ κάμω δοκιμὲς μονάχος μου σ' αὐτὸ πῶς μπορούσε νὰ καλυτερέψει ὁ φυτός τοῦ τόπου καὶ νὰ γίνῃ τὸ κρασί περισσότερο τῆς προκοπῆς. Νὰ σὰς διηγθῶ τοὺς τρόπους πού ἔβαλα σ' ἐνέργεια, θὰ σὰς κουράσει. Φτάνει νὰ μάθετε πῶς ἦρθα σ' εὐχάριστα ἀποτελέσματα: βρήκα μιὰ μέθοδο νὰ μὴν ξυνίξει τὸ κρασί πρὶν ἀπ' τὸ χρόνο, καθὼς τὸ παθαίνουν ὅλα ἐδῶ. Τὸ μόνο πού με βραχνίζει ἀκόμα εἶναι τὸ χρώμα. Δὲν μπορῶ νὰ βρῶ τὸ μέσο νὰ τὸ κάνω τόσο κιάρω ὅσο χρειάζεται. Γι' αὐτὸ λέω τοῦ Νίκου νὰ μὴ βιάζεται. Ἐχω ἐλπίδες νὰ τὸ καταφέρω ἴσα με τὸ χρόνο.»

«Καὶ δὲ δείξατε τὴ μέθοδό σας καὶ στοὺς ἄλλους, νὰ τὴν ἐφαρμόσουνε κι αὐτοί ;»

Χαμογέλασε : «Φαίνεται πού δὲν ξέρετε ἀκόμα τὸν κόσμο. Ποιὸς ἀκούει ἀπὸ μέθοδο ; Ὁ κόσμος γιὰ νὰ πειστεῖ, θέλει νὰ δεῖ πρῶτα θετικὰ πράματα. Ὁ καλύτερος ὁ τρόπος γιὰ νὰ διαδώσεις ἓνα νέο πρᾶμα εἶναι νὰ τὸ ἐφαρμόσεις πραχτικά. Κ' ἐγὼ γιὰ νὰ πείσω ἐδῶ τὸν κόσμο, πρέπει νὰ μπορέσω νὰ διαδώσω τὴν ἐφέδρεσή μου ἔξω ἀπὸ τὸν τόπο. Μὰ γι' αὐτὸ ἐγὼ εἶμαι ἀνίκανος. Ἀδύνατο νὰ πείσω τὸν ἑαυτό μου νὰ βγῇ πιὰ ἔξω ἀπὸ αὐτὸν τὸν τόπο.»

«Γιατί ;»

«Πολλὰ ρωτᾶτε. Σὰς φαίνουμαι παράξενος ; Ἀς σὰς τὸ πῶ. Γιατί φοβοῦμαι μὴν πεθάνω. Καὶ δὲν

είναι παράξενο μὴν πεθάνω ἀπὸ τὸ φόβο μου μόλις βῶ ἀπ' τὸ σύννορο τοῦ τόπου.»

«Τόσο φοβάστε τὸ θάνατο;»

«Ὅχι τὸν ἴδιον τὸ θάνατο, μὰ τὸ θάνατο ἔξω ἀπὸ τὸν τόπο μου. Παραξενέβεστε ἔ; Ἄς σὰς τὸ πῶ κι αὐτό· ὁ πόθος μου εἶναι νὰ θαφτῶ σ' αὐτὸ τὸ χωμα πού γεννήθηκα, νάναπαφτῶ στὸν τάφο τῶν γονιῶν μου, πλᾶϊ στὸν πατέρα μου.» Σώπασε μιὰ στιγμή. «Ναί, πλᾶϊ στὸν πατέρα μου, μὴ μὲ κοιτάτε», ξακολούθησε μὲ χαμόγελο· «θὰ θυμάστε πού σὰς εἶπα πὼς δὲν ἦρθα νὰ τονέ δῶ πού πέθαινε, γιὰ νὰ μὴν ἀπαντηθῶ μὲ τοὺς παπᾶδες. Ἄχ νὰ ξέρατε τί παράξενος πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ τί κρυφές διπλές πού ἔχει ἡ ψυχὴ του. Τί ὠφελεῖ ἂν θαρρεῖ κανένας πὼς μπορεῖ καὶ τίς ξεδιαλύνει. Κ' ἐγὼ φαντάζομαι πὼς τὸ μπορῶ, ὥστόσο κάθε Παρασκευὴ πᾶω στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου καὶ τοῦ ἀνάβω ἓνα κερί. Ἀλλὰ μὲ κάματε κ' ἐφυγα ἀπὸ τὴν ὁμιλία μαζι. Τί λέγαμε;»

«Πὼς δὲ θέλετε νὰ ταξιδέψετε.»

«Ἄ ναί! Λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ῥω κάποιον ἄλλον —»

«Καὶ διαλέξατε τὸ Νίκο;» τὸν ἔκοψα γελώντας.

«Μὴ γελᾶτε, τὸ ξέρω ὅσο κ' ἐσεῖς πὼς δὲν εἶναι ὁ κατάλληλος. Πρῶτα γιὰτὶ εἶναι ἄνθρωπος πού ἀκούει μόνο τίς ὁρμές του. Τώρα τὸν εἶδατε, ἄφισε τὸ μᾶθημά μας, ξέχασε τὰ μεγάλα ὄνειρα γιὰ τὴ διασκέδαση τῆς στιγμῆς. Ἐπειτα δὲν εἶναι ἐκεῖνος πού ἠθάρρει τὸ ἔργο αὐτὸ μὲ τὴν ψυχὴ του, μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ καινοῦ καλοῦ. Τὸ παίρνει μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, γιὰτὶ τοῦ γίνεται μέσο νὰ πᾶει στὴ Γερμανία. Μὰ ἐμένανε μοῦ φτάνει αὐτό. Τὸ ζήτημά μου εἶναι νὰ βγεῖ τὸ κρασί μου ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀμα τὸ καταφέρω αὐτό, θὰ πειστεῖ ὁ κόσμος καὶ ἠθάρρει μόνος του νὰ μοῦ γυρέψει νὰ τονέ φωτίσω, ἀντὶς νὰ τρέχω τώρα ἐγὼ νὰ τὸν πείσω μὲ τὰ λόγια. Κ' ἔτσι τελιώνει πιά τὸ ἔργο μου. Τὸ σκούντημα θέλω νὰ δώσω γώ, τὰ παραπέρα ἔρχονται μόνα τους. Θὰ τοὺς ξυπνήσει ὁλούς τὸ συμφέρο. Μὲ καταλάδατε τώρα;»

«Σὰς κατάλαβα. Μὰ ὁ Νίκος!»

«Ἄς τονέ βοηθήσουμε κι αὐτὸν νὰ γίνεῖ μέγας. Καλὸ καὶ τοῦτο γιὰ τὸν τόπο. Νὰ βγάλει ἓνα μεγάλο ποιετή.»

«Μεγάλος ποιητῆς ὁ Νίκος;» Γέλασα πάλι.

«Γιατὶ ὄχι; Δὲν ἔχει τόσους τὸ ρωμέικο; Κ' ἔνας ὁ Νίκος παραπάνω.»

«Δὲν τονέ συμβουλέδετε καλύτερα νὰ πιάσει μιὰ δουλιὰ νὰ ζήσει;» εἶπα.

Χαμογέλασε: «Φαίνεται πὼς δὲ σάλεψε μέσα σας ἡ ὁρμή γιὰ τὸ μεγάλο. Νὰ τονέ συμβουλέψω! Μὰ δὲ σὰς εἶπα πρὶν τὴν ἱστορία μου; ἠθάρρεῖτε πὼς δὲ μὲ συμβουλέψανε κ' ἐμέ; Ἄχ δὲν τὸ ξέρετε πὼς κάνει εὐτυχισμένο τὸν ἄνθρωπο ἡ ἰδέα πὼς εἶναι καπιτὶς ξεχωριστὸ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Μὴ νομίζετε πὼς θὰ σώσετε τὸν κόσμο ἂν ξερριζώσετε τέτιες ὁρμές.»

«Ὅχι! τὸν κόσμο μὰ ἓνα νέο ἤθελα νὰ σώσω.»

Γέλασε δυνατὰ τώρα: «Δοκιμάστε ἀφοῦ τὸ θέλετε. Ὅσσο πιδ πραχτικὸ θάτανε, ἀνίσως δοκιμάζατε κατιτὶς ἄλλο. Καὶ γι αὐτὸ θὰ σὰς χρωστοῦσα

κ' ἐγὼ χάρη. Δὲν ξέρω ἂν τὸ προσέξατε πὼς εἶμαι ἀνήσυχος ὅλη τὴν ὥρα πού μιλοῦμε. Ἔτσι εἶμαι πάντα σὰν κάθετι νὰ παίζει ὁ Νίκος. Σηκώνομαι γλήγορα καὶ φέβγω. Ἀφίνω καὶ τὸ σκάκι μου στὴ μέση, πού παίζω κάποτε μ' ἓνα γιαιτρό. Καὶ τώρα ἂν δὲν ἐπιανα μ' ἐσὰς ἐδῶ κουδέντα, θάχα φύγει ἀπὸ ὦρα. Μὴ μὲ κοιτάτε, δὲν μπορῶ νὰ σὰς τὸ πῶ, πολὺ περισσότερο νὰ τὸ ξεστομίσω στὸν ἴδιον. Ἐσεῖς ἔχετε θάρρος πιδ πολὺ μαζὶ του. Σὰς λέω πὼς δυστυχῶς τὸ ξέρουν κι ἄλλοι ἐδῶ μέσα καὶ τὸ μωρμουρίζουν. Δὲ θάθελα νάμαι μπροστὰ ἂν βγεῖ ὁλότελα στὸ φόρο. Γι' αὐτὸ φέβγω. Ἄν νοιώθετε ἀπὸ τὸ παιγνίδι πού παίζει, πηγαίνετε καθίστε κοντὰ του μιὰ στιγμή, βεβαιωθῆτε μόνος σας καὶ κάμετε τὸ χρέος σας. Κάντε μου αὐτὴ τὴ χάρη καὶ συμπαθατε με πού σὰς ἀφίνω.»

Καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι του κ' ἐφυγε.

Μοῦ εἶχε πεῖ τὴν ὑποψία τοῦ καθαρότερου ἀπ' ὅσο φανταζότανε καὶ πρώτη ἰδέα κ' ἐμὲ εἶτανε νὰ σηκωθῶ νὰ φύγω. Μὰ ἡ περιέργεια μὲ κράτησε κι ἀποφάσισα καὶ πῆγα καὶ κάθισα κοντὰ στὸ Νίκο. Δὲν ἄργησα νὰ τὸ βεβαιωθῶ πὼς εἶτανε συνεννοημένος μὲ τὸν ἕναν ἀπὸ κείνους πού παίζανε μαζὶ, καὶ γελοῦσανε τὸν ἄλλο.

«Δὲν τᾶφνεις τώρα νάβγωμι' ἔξω λίγο», τοῦ εἶπα σιγὰ μιὰ στιγμή πού εἶδα πὼς μποροῦσε νὰ φύγει τὸ παιγνίδι.

«Γύρισε σὲ λίγο νὰ μὲ πάρεις», ἀπάντησε. Κέρδιζε κ' εἶτανε σὲ καλὴ διάθεση καὶ πείραζε τὸν ἄλλο πού ἔχανε.

Βγήκα ἕναν περίπατο καὶ ξαναγύρισα Τονέ βρήκα τώρα ξαναμένο. Δὲν ἐπιανε καλὸ χαρτί καὶ τᾶχε βάλει μ' ἓναν παπά, πού εἶχε καθίσει στὸ πλευρό του κ' ἔκανε χάξι τὸ παιγνίδι. Δυστρέις ἄλλοι, πού καθόντανε γύρο γελοῦσανε καὶ κᾶνανε νόημα τοῦ παπᾶ νὰ μὴ σηκωθεῖ.

Ξανάφυγα καὶ γύρισα ἄμα νόχτωσε. Δὲν εἶταν ὁ παπάς ἐκεῖ καὶ κάθισα κοντὰ στὸ Νίκο.

«Θᾶργήσεις ἀκόμα;» τονέ ρώτησα.

«Τώρα καθὼς ἐμπλεξα», μοῦ ἀπάντησε· «δὲ βλέπεις πόσα μ' ἔχουνε γραμένο. Κάτσε λίγο, μπᾶς καὶ μοῦ φέρεις γούρι.»

Κάθησα, μὰ δὲν τὸν ὠφέλησα.

«Μοῦ τὸ κρέμασες κ' ἐσύ ἄντε φέβγα. Πῆς σπῖτι πὼς θὰ φάω ἔξω ἀπόψε», μοῦ εἶπε δίχως νὰ γυρίσει νὰ μὲ δεῖ.

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Βγήκε τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ

ΙΔΑ

“ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ,”

καὶ πουλιέται δυὸ δραχμὲς στὸ γεφεῖο τοῦ «ΝΟΪΜΑ». Στὸ ἐξωτερικὸ στέλνεται μὲ φρ. 2,25.